

2004 aastal toimus Tallinna Laste Tugikeskuse poolt Loksa Linnavalitsuse tellimisel uurimus “Loksa riskilapsed”. Alljärgnevalt on toodud uurimuse kokkuvõte ja järeldused.

Uurimuse eesmärgiks oli teada saada ja analüüsida noorte arvamusi järgmistele küsimustele:

Millist **lähenemist** peavad noored ise tõhusaimaks noorte hälbiva käitumise ennetamisel.

Millised on noorte **ootused** seoses perekonnaga.

Kuidas suhtuvad noored **koolipoolsetesse** töömeetodeisse.

Millised on noorte **kogemused** riskilastega tegelevate **ametnike** ja sotsiaalvõrgustikus osalejatega.

Millised **ettepanekuid** pakuvad välja noored tehtava ennetustöö ja võrgustikutöö paremaks toimimiseks.

Järgnevalt intervjuudest saadud vastused püstitatud küsimustele.

Noored peavad vajalikuks **erinevate ürituste ja tegevusvõimaluste loomist** noortele. Seda eelkõige eesmärgiga, et noored saaksid tegeleda neid huvitavate vaba aja tegevuste -huviringidega, trennidega, et hoida ära pahateod, mis pannakse toime lihtsalt tegevusetusest. Omavalitsused võiksid mõelda sellele, kuidas motiveerida eraklubisid, spordiklubisid, et nad oleks huvitatud, et noor tuleks tema treeningutele. Samuti rõhutati, et tulemuse saavutamiseks peavad tegevused olema järjepidevad. Probleemiks on see, et omavalitsuse tasandil ei tegele keegi aktiivselt noorte probleemidega.

Intervjueeritud noored tõid välja, et **suhted peres** on valdavalt head. Samas ilmnes laste vastustes **üksteise toetamisest peres** vastuolu, kus väideti enamasti, et peres ei räägita oma muredest ja kritiseeritakse üksteist. Uurimuses osalenud laste puhul oli tegemist suurte leibkondadega (9 juhul üle 3-liikmelised pered).

Enamus intervjueerituist mainis **koolipoolset kiuslikku suhtumist õpilastesse** - ei tunta huvi puudumiste tegelike põhjuste vastu; kool ei tule õpilastele vastu järeלטööde ja suvetööde võimaldamise näol; on esinenud aineõpetajate poolset kiuslikku suhtumist õpilastesse, mis on lõppenud õpilase pöördumisega erinevate instantside poole.

Karistuste mõju ja enese parandamise suhtes olid respondendid ühisel arvamusel, et oluliselt sõltub ikkagi noorest endast ja tema lähikondsete toetusest see, kas noored õpivad tehtud vigadest või mitte. Seda soodustavad **sotsiaal- ja ametnikevõrgustiku** toetav suhtumine – seega harmoonia lapse kasvukeskkonna mikrokliimas.

Uurimistulemustest ilmnas, et noored ootavad ametnikelt **rohkem mõistmist, vastutulelikkust, ärakuulamist, samuti selgitamist ja toetust**. Intervjueeritute **suhtumine politseisse ja lastekaitsetöötajatesse** ei ole väga positiivne, kuna noortel on isiklikud negatiivsed kogemused nende ametite esindajatega, tunnetatakse, et sealt ei saa abi.

Kuritegevuse ennetusega tegelevatele **ametnikele heidetakse ette, et nad kipuvad rohkem süüdistama** kui ära kuulama. Samuti arvavad paljud noored, et nimetatud ametnikud ei tööta piisavalt efektiivselt ning nad võiksid õppida paremini suhtlema.

Ideaalne variant koostööst on toimiv võrgustik, kus kõik vajalikud institutsioonid osaleksid ja mis tõepoolest töötaks. Noortepoolset äramärkimist leidis **vajadus koolipoolse efektiivsema koostöö järele** probleemsete noortega.

Et tehtaval ennetustööl oleks efektiivsemad tagajärjed, siis tuleks enam kaasata noori selle tegevuse protsessi. Küsitletud noortest olid kõik päri sellega, et **ennetustöö oleks tulemuslikum, kui lapsed ja noored ise oleksid sellega rohkem seotud**.

Respondentide arvamustest selgus, et tähtis koht riskikäitumise ennetusest rääkides on koolil, kuna seal veedavad lapsed suurema osa oma aktiivsest päevast. Oluliseks tuleb pidada positiivset miljööd ning eduelamus- ja saavutusvõimalusi koolis, seega tuleks **keskenduda ennetustegevustele koolis**. Seega on oluline koolitada klassijuhatajaid, et nad suudaksid lastele kodaniku- või inimeseõpetuse tunnis selgitada probleemkäitumise ennetuse eesmärgid, tuua asjakohaseid näiteid, tekitada lastes huvi selle teema vastu. Üheks variandiks on kutsuda väljastpoolt kooli erinevaid spetsialiste tundidesse oma töö kogemusi ja infot lastega jagama. Võimalik oleks ka korraldada külastusi erinevatesse asutustesse (EIK-id, noortevanglad, politsei jm), eesmärgiga tutvustada lastele sealseid tingimusi ja läbi selle rääkida preventiivsest tegevusest.

Durkheim E. (*Suicide. NY: Free Press, 1897/1952, 246*) oma **anoomia teooriaga** arvas, et hälbivuseta ühiskond on võimatu, sest on mõeldamatu, et inimesed oleksid nii paindumatud, et keegi ei kalduks normist või ideaalist kõrvale. Ka uurimistulemused kinnitasid seda arvamust, et noorte hälbiv käitumine on lihtsalt fakt,

küll aga saab seda hoida kontrolli all pakkudes erinevaid võimalusi vaba aja veetmiseks, kuulates noorte soove ja püüda neid mõista.

Keskenduda tuleks just noortele, et takistada nende kuritegelikule teele sattumist. Selle eesmärgi täitmiseks tuleb täiskasvanuil noortega rohkem suhelda, püüda neid mõista, ära kuulata ning toetada, nagu järeldeb noorte endi ütlustest.

UURIMISTULEMUSED

Peamised uurimustulemused on järgmised:

- Enamuse intervjueeritute poolt rõhutati eelkõige erinevate ürituste ja tegevusvõimaluste - spordivõimaluste ja huviringide jm ürituste loomist noortele;
- Preventiivsed üritused on projektipõhised, seda valdkonda tuleks toetada riiklikult, et tekiks järjepidevus ja saavutaksime mingigi tulemuse;
- Ideaalne variant koostööst on toimiv võrgustik, kuhu oleks kaasatud ka noored;
- Vajalik on süsteemi ühtlustamine, erinevate probleemide teadvustamine ja selgitamine ühiskonnale;
- Noored ootavad ametnikelt rohkem vastutulelikkust, mõistmist, ärakuulamist, samuti selgitamist ja toetust;
- Noorte riskikäitumise ennetusega tegelevatele ametnikele heidetakse ette, et nad kipuvad rohkem süüdistama kui ära kuulama. Paljud noored arvavad, et nad ei tööta piisavalt efektiivselt ning nad võiksid õppida paremini suhtlema;
- Noortepoolset äramärkimist leidis vajadus koolipoolse efektiivsema koostöö järele probleemsete noortega.
- Koolides kodaniku- või inimeseõpetuse tunnis selgitada probleemkäitumise ennetuse eesmäärke, tuua asjakohaseid näiteid, tekitada lastes huvi selle teema vastu. Üheks variandiks on kutsuda väljastpoolt kooli erinevaid spetsialiste tundidesse oma töö kogemusi ja infot lastega jagama. Võimalik oleks ka korraldada külastusi erinevatesse asutustesse (EIK-id, noortevanglad, politsei

jm), eesmärgiga tutvustada lastele sealseid tingimusi ja läbi selle rääkida preventiivsest tegevusest.

- Ennetustöö tõhustamiseks rõhutati, et oluline on teha rohkem võrgustikutööd ametnike- ja lapse sotsiaalvõrgustiku vahel tagamaks lapse olukorra parem mõistmine ja lapsele parima otsuse määramine.